

lerabacillus te vernietigen en LOEWENTHAL kon zelf binnen 24 uren 10 gram salol in twee giften zonder eenig nadeel verbruiken. Indien reeds door de toevoeging van 1 pCt. salol de bacillus in de pancreas-brij vernietigd wordt, ligt de mogelijkheid voor de hand, dat door hoogere giften salol de cholera-kiem in den inhoud van het darmkanaal kan vernietigd worden.

LOEWENTHAL, alhoewel voorzichtig en terughoudend in zijne conclusiën, meent echter op grond daarvan het salol als prophylacticum en als specificum tegen de cholera te mogen aanbevelen. De Academie hoorde zijne mededeeling met belangstelling aan en besloot haar naar de commissie voor den prix-BRÉANT te verwijzen.

Dr. J. HANLO.

I N G E Z O N D E N.

M. de Redacteur-Gérant,

Ik ben er den Heer DE JAGER zeer dankbaar voor, dat hij zich de moeite heeft willen geven in vroegere ingezonden stukken zijne bezwaren tegen mijne opvatting omtrent het ruiken te formuleeren. Niettemin komt het mij voor, dat zijne voortgezette bestrijding op een misverstand berust, dat ik gaarne voorkomen zag. Immers voor de hypothese werd door mij nimmer iets aangevoerd dan:

1°. de anatomische verhoudingen,

2°. de weg, die naar waarschijnlijkheid door de adembalingslucht in den neus wordt afgelegd.

Geen van beide gronden wordt door mijn criticus gewraakt. Daarentegen brengt hij telkens andere experimenten met vrij ingewikkelde proefvoorwaarden te berde, die hij mij uitnodigt van uit mijn standpunt te verklaren, hetgeen door den geachten collega voor onmogelijk wordt gehouden.

De proef met het stukje moschus meen ik voldoende toegelicht te hebben. Ook zelfs voor het geval, dat men de reukbron zeer spoedig uit het vertrek verwijdert — een verbetering (?), die de Heer DE JAGER nu eerst aanbrengt — bevat de lucht in de neusholte toch altijd minder reukstof dan die in de kamer. Men overtuigt zich hiervan gemakkelijk door, terwijl een ander de proef neemt, met een glazen buis lucht uit diens neusholte te aspireeren. Deze lucht is, in tegenstelling tot hetgeen de Heer DE JAGER *a priori* onderstelt, volkomen reukloos. Ook in een sterk met moschus-geur bedeelde ruimte.

De tweede proef, waarbij de bodem der neusholte met jodoform werd bedekt en deze geur alleen bij in- en exspiratie werd geroken, kon mede in overeenstemming worden gebracht met de diffusie-hypothese. De Heer DE JAGER brengt daarom weder eene wijziging aan: hij inspireert niet, tijdens het invoeren van het stilet. Ook dan blijft echter gelden, hetgeen ik op de geïncrimineerde plaats vroeger heb aangevoerd.

Eindelijk de jodoform-reuk van de pharynx-lucht. Ik kan hierin niets anders zien dan een vrij grove fout der proef-methode. De pharynx-lucht verliest alleen dan haar normale reukeloosheid, wanneer men zich van zeer sterke geuren bedient. Daarmee opent men echter de deur voor allerlei vergissingen, ja zelfs gaat dan het feit niet meer op, dat de Heer DE JAGER tegen mij tracht te wenden. Men ruikt n. l. sterke geuren zeer goed gedurende de adempauze. (Wie in dit opricht nog ongeloovig mocht zijn, kan ik gele was als proefstof aanbevelen, liefst in een reukmeter gesmolten om de sterkte van den prikkel te kunnen variëren).

Ook het experiment, dat de Heer DE JAGER voor het eerst in het vorig nummer aanvoert, kan ik geen bewijskracht toekennen, daar wederom de methode van proefnemen te onzeker is. Hoe weet de experimentator, dat de geur, die uit de spuit wordt gedreven in *genoegzame* hoeveelheid onder de reukspleet komt en dat geen storende momenten de gewaarwording verhinderen? Men heeft hierop niet de minste contrôle.

Met betrekking tot de overige beschouwingen meen ik te moeten opmerken:

a. dat de luchtverdunning in de nevenholten en in de reukspleet geleidelijk tot stand komt in het begin der inademing, gedurende de acme blijft bestaan, om tegen het einde der inademing weder langzaam af te nemen. Het gaat er mee als met de luchtverdunning in een waterluchtpomp, die bestaat zoolang het water stroomt.

b. dat de 2de hypothese, door den Heer DE JAGER aangehaald, is eene gewijzigde hypothese van BRAUNE en CLASEN, door mij slechts ter loops ter sprake gebracht en geheel onafhankelijk van de diffusie-hypothese. Zij kan even goed gelden al komt het gewone ruiken op geheel andere wijze als door diffusie tot stand. In den gewijzigden vorm kan men tegen de bedoelde onderstelling niet de bezwaren opperen, die door v. VINTSCHGAU en SCHWALBE tegen BRAUNE en CLASEN werden opgeworpen. Niemand denkt er overigens aan, haar als de uitsluitend mogelijke reden van het zoo zonderling ophouden der reuk-gewaarwording onmiddellijk na de inademing te beschouwen. Dat echter, waar zulks mogelijk is, eene physische verklaring de voorkeur verdient boven eene neurologische, daaromtrent zal in moderne tijden wel geen verschil van meening bestaan.

Het zij mij vergund ten overvloede nog op te merken, dat ik met de diffusie-theorie slechts een poging heb gedaan ter verklaring van de verschijnselen van den reukzin, meer in overeenstemming met de anatomische verhoudingen en met de physica der geuren dan de vroegere vage voorstelling. Tevens werd daardoor een nieuw gezichtspunt geopend, dat tot tal van verrassende vragen aanleiding gaf en tot nieuwe onderzoekingen uitlokte. En onder de laatste is ook de studie van den Heer DE JAGER stellig niet onvruchtbaar geweest. Immers er kwam een nieuw feit bij aan het licht, dat ik mij tot een eer reken hier, afgezien van alle twistgeschrijf, te mogen releveeren, n. l. het plotseling ophouden der gewaarwording, niet alleen na inspiratie, maar ook na inblazing van riekende lucht. Het sisteeren van den reuk-indruk geschiedt zóó volkomen, zóó onmiddellijk nadat de luchtstroom heeft opgehouden (althans bij zeer zwakke caoutchouc-lucht, weinig van den minimalen prikkel verschillend), dat weder alleen een physische oorzaak in aanmerking kan komen. De reukspleet is vol

geblazen met riekstof en toch houdt de gewaarwording op? Ik zou gaarne een vermoeden willen wagen, vreesde ik niet dat dit mij later als een stellige uitspraak zou worden voorgehouden!

Utrecht, 17 Februari 1889.

Dr. H. ZWAARDEMAKER CZ. 1)

Geachte Redactie!

Tot mijn leedwezen is uw referent A. P. F. in zijn antwoord (zie pg. 206 van dit deel) het slachtoffer van een accident geworden. Ik schreef over de feiten der bacteriologische leer; uw referent antwoordde alsof er feiten stond. Ik heb er mijn manuscript op nagezien, doch daar staat de *l* even duidelijk als mijne andere *l*'s; ik meen echter in eene drukproef *feit* in *feil* te hebben veranderd.

Ik geloof door deze omstandigheid de eerste, tweede en laatste alinea van uw referent's antwoord in hoofdzaak buiten beschouwing te mogen laten.

Wat de zaak betreft; hoe de natuur met tuberkel-bacillen lupus of tumor albus maakt, weet ik niet te zeggen; maar dat doet niets af van de bewezen identiteit van een gewichtig aetiologisch moment voor beide processen. Hetzelfde geldt voor de etter-kokken versus furunkel en osteomyelitis, voor WEICHELBAUM'S coccus versus pneumonie, meningitis en peritonitis. Door de herhaalde vaststelling van het feit, dat een in de organen groeiende species verschillende ziekten teweeg brengt, naar gelang van het aangetaste orgaan komt er nog geen „reukje” aan de hypothese, ik mag zeggen theorie der specifieke processen!

Het is evenwel zeer moeilijk met den Heer A. P. F. over deze quaestie's te strijden, daar het a. b. c. der partijen verschillend is. De dogma's waaraan A. P. F. gelooft en de dogma's der meeste bacteriologen verschillen hemels-breed. Beiderzijds moet men zich in hooge mate van vooroordeelen losmaken om het standpunt der tegenpartij te kunnen waardeeren. Ik geloof, dat de Heer A. P. F. zijne geringschatting van het logisch denkvermogen der bacteriologen wel wat ver drijft. Zouden deze werkelijk minder logisch denken dan andere natuuronderzoekers? Zouden zij werkelijk niet weten, dat met het ontdekken der bacterie, welke eene ziekte veroorzaakt het pathologisch onderzoek eerst *aanvangt*? Zouden zij werkelijk niet weten, dat men zekerheid kan hebben omtrent de oorzaak eener ziekte, zonder dat daarom het ziekte-proces is verklaard?

De aangeklaagde bacteriologen hebben zelf de feiten aangebracht, op grond waaraan zij worden aangeklaagd. Mij dunkt, een behoedzaam rechter mistrouwt op dien grond de aanklacht of laat in elk geval verzachtende omstandigheden wegen!

Hoogachtend

Utrecht, 18 Februari 1889.

Uw dienstvaardige

M. STRAUB.

1) De Redactie sluit hiermede de discussie over deze zaak.

